

הנאספים החלטות טובות בענייני תורה ומצוות.⁸

פשוט, שאם מאיזו סיבה שתהיה לא נעשה הנ"ל או חלקן ביום השנה, צריך להיות תשלומין והשלמה בימים הסמוכים.¹⁰

יום ששי

כ"ט בטבת, ערב ראש-חודש

דו"ח: "אולי כדאי לסדר שבכל ראש-חודש תהינה הידיעות על-דבר חודש העבר (נוסף על התכניות להבא וכו')".¹¹ על כל אחד ואחת

למסור (בכתב או בעל-פה) העתק מדיווח זה, למשפיע 'עשה לך רב' שלו (או שלה).¹²

בחודש מרחשוון תשל"ה שאל אחד מהשלוחים דעיה"ק צפת ת"ו את הרבי בדבר עריכת חתונה, והזכיר כמה תאריכים אפשריים וכתב סברות לכאן ולכאן, וביניהם התאריך וי"ד שבט. הרבי מחק תאריך זה,¹³ והוסיף: "ידוע דעתי – בהקדם הכי אפשרי".¹⁴

שנערכה לא מתלמידי תומכי-תמימים ביום ההילולא הראשון של אביו נייע (תרפ"א) ללא כל הסתייגות. וכך נהגו רבים מהתי דליובאוויטש עצמה שהשתתפו וערכו נישואין ביום בי ניסן. וע"ע.

14 קונטרס 'השליחות לארה"ק, תשל"ר-תשל"ח' עמ' ק. וידוע שמפני המצב בנדון ביטל הרבי את הגבלות התאריכים שהיו נהוגים בחבי"ד (חוץ מההגבלות שעי"פ שו"ע, כמובן), כמובא בשערי ה'ל' ומנהג ח"ה עמ' רסז, 'התקשרות' גיליון קסא עמ' 18.

* להעיר מדעת לחם הפנים ס"י שצא וס"י שעו בהגיה ע"פ האר"י, באר היטב (כנראה & לא זה הנדפס במהדורות הנפוצות של השו"ע) שם ס"ק ג וברו"ש ס"ד ועוד, שענין זה הוא רק בשנה הראשונה & הדעות בזה נלקטו בנסעי בכריאל ה'ל' אבילות ח"ב פרק כב ובהגהה ב' שם.

של שמחה – לקוטי-שיחות כרך כא עמ' 277-278. בהתועדות כ"ד טבת תשי"ב (תורת-מנחם – התועדות) ח"ד עמ' 262 ציווה הרבי לנגן ד' בבות של אדה"י, וניגון 'נייע זיוריצי כלופצ'י.

9 תורת מנחם – התועדות תשמי"ז ח"ב עמ' 292. 10 שם עמ' 286 הערה 66 – מונה (ההדגשה במקור). 11 מענה שנדפס מכ"ק ביכפר חבי"ד, גיליון 974 עמ' 17. וגם היום שולחים זאת לקרוא ביאה"ל. 12 ראה 'תורת-מנחם – התועדות' תשמי"ז ח"ד עמ' 174, ועוד.

13 ראה ט"ז ושי"ך (וי"ד ס"י שצה ס"ק ג) דס"ל שבכל יארצייט אין להשתתף בסעודה של שמחה, וכן נפוץ גם בין אנ"ש לנהוג לגבי יארצייט פרטי (וצ"ע שבאני"ק כ"ק אדמו"ר מוהרי"צ נייע (כרך יא עמ' יא) מסופר על חתונה

ב"ה

התקשרות

קונטרס שבועי לאנ"ש חסידי חב"ד לחיזוק ההתקשרות לכ"ק אדמו"ר רבי מנחם מענדל בהרה"ק רלו"י מליובאוויטש וצוקללה"ה נבג"מ ז"ע

שיחות • איגרות • פניני חסידות לפה"ש • הלכות, מנהגים וטעמיהם • ניצוצות • זמנים

תצה

ערב שבת-קודש
פרשת שמות
כ"ב בטבת ה'תשס"ד

יוצא-לאור על-ידי
מכון ליובאוויטש שעל-יד
צעירי-אגודת-חב"ד באה"ק ת"ו – המרכז

לזכות
האחים התמימים הדגולים לבית
דייטש
הרה"ח ר' זלמן, ר' יוסף, ר' אברהם-משה
וגיסם ר' גבריאל גופין שיחיו

הלכות ומנהגי חב"ד

מאת הרב יוסף-שמחה גינזבורג

האדיטש'.

כל אחד ואחת, אנשים נשים וטף, ינצלו 'ענת רצון' זו, כדי להוסיף:

(א) בלימוד התורה – להוסיף בלימוד תורת הנגלה ותורת הנסתר (תורת החסידות). ללמוד לפחות פרק משניות המתחיל באחת מאותיות שמו הקדוש; וכן מתורת בעל ההילולא: סעיף בשולחן-ערוך שלו במקום שליבו הפץ, וכן פרק מספרו תניא קדישא, וכן עניין בדרושי חסידות שלו, ומה טוב עניין שהוא בעיתו ובזמנו – מתורה-אור לפרשת השבוע.¹

(ב) בעבודת התפילה – בסידורו השווה לכל נפש [כולל גם לימוד מאמרי חסידות שלו בעניין התפילה, החל מהמאמר 'הקול קול יעקב' שנדפס בהקדמת סידורו].

(ג) בנתינת צדקה, ומה טוב – לעניין השייך לעבודת המיוחדת של בעל ההילולא או למוסדות העוסקים בעבודתו ובעבודת רבותינו נשיאינו ממלאי מקומו.²

(ד) לקיים התוועדות של שמחה [ב'יום הילולא רבא' זה, כפשוטו – שמחה גדולה ביותר, הקשורה ב'הילולא' חתונה דווקא... שזה מבטל מלכתחילה את השאלה אודות התוועדות ביום ההילולא³], בה יקבלו עליהם

אדמו"ר האמצעי ועוד ביספר התולדות – רבי שניאור זלמן, רבנו הזקן הוצאת קה"ת, כפר-חבי"ד תשמ"ו, ח"ד עמ' 1025 ואילך, ובקצרה ברשימת הצמח צדק בסי' אגרות-קודש, ברוקלין תשי"ג, עמ' שכא. צילום המצבה בסי' ימי חבי"ד ביום זה.
 (6) לקוטי-שיחות חבי"א עמ' 296.
 (7) גי' העניינים – לקוטי-שיחות שם עמ' 276, סה"ש תשמ"ז ח"א עמ' 270 והתוועדות תשמ"ז ח"ב עמ' 286, מוגה.
 (8) ובפרט ע"פ המבואר במכתב שבלקוטי לוי-יצחק (אגרות עמ' רמט. רנד) הרמזים בכך שיהילולא רבאי של אדה"ז היתה בחודש טבת – שמוזה מובן עוד יותר איך שהיא עניין

שבת-קודש פרשת שמות

כ"ג בטבת

השכם בבוקר¹ – אמירת כל התהילים בציבור. אחר-כך לומדים בציבור במשך כשעה מאמר חסידות שיהיה מובן לכולם, ואחר-כך – התפילה.

הפטרה: "הבאים ירש" (ישעיה כז, ו – כח, ג. כט, ככ"ג).²

מברכים הודוש. המולד – יום שישי בשעה 9:50 ר-14 חלקים.

ראש-חודש שבט, ביום השבת-קודש.

אין אומרים 'אב הרחמים'.

יום התוועדות. ההתוועדות – בבית הכנסת³. ובוודאי אפילו בשבתות החורף יש לחלק ההתוועדות או לסדרה באופן כזה שיוכלו המשתתפים בה להמשיך ההתוועדות בסעודת שבת בבתיהם.⁴

יום ראשון

כ"ד בטבת

יום ההסתלקות-הילולא של כ"ק רבנו הגדול, רבי שניאור-זלמן מליאדי נבג"מ זיע"א, בשנת תקע"ג, ומנוחת-כבוד בעיר

1) ביחתי ש"פ קורח, מברכים-החודש תמוז היתשמי"א סי"א (שיחות-קדש תשמי"א ח"ג עמ' 760), מזכיר הרבי יטענות' שיש לאנשים שונים אודות תקנות כ"ק אדמו"ר מהור"י צ' בקשר לשבת מברכים: "לשם מה עליו למעט משנתו, ולהתנער שעה או שעה וחצי (כמה שנמשך זמן אמירת תהילים שלו) מוקדם יותר [מבכל שבת]!".
 (2) לוח כולל-חבי"ד. ספר-המנהגים עמ' 32.
 (3) היום-יום לי' ניסן.
 (4) א"י כרך י' עמ' ד. וראה גם שם עמ' סא.
 (5) לוח כולל-חבי"ד. ע"ד פרטי מלחמת נפוליאון, בריחת אדמו"ר הזקן מלאדי וההסתלקות בדרך, ראה מכתב

מורה שיעור ללימוד היומי ברמב"ם

כ"ב בטבת ה'תשס"ד – כ"ט בטבת ה'תשס"ד

יום	יום בחודש	ג' פרקים ליום	פרק א' ליום	ספר-המצוות
א'	כ"ב בטבת	הלי יבום וחליצה. פרק ג-ה.	הלי תפילין ומוזוה וסי"ת. פרק ו.	מ"ע ריו.
ש"ק	כ"ג בטבת	פרק ו-ח.	פרק ז.	מל"ת שנו.
א'	כ"ד בטבת	הלי נערה בתולה.. בפרקים אלו.	פרק ח.	מ"ע רכ. ריח. מל"ת שנו. מ"ע ריט. מל"ת שנט.
ב'	כ"ה בטבת	הלי סוטה.. בפרקים אלו. פרק א-ג.	פרק ט.	מ"ע רכג. מל"ת קד.
ג'	כ"ו בטבת	פרק ד. פעמי הכן וגוי. ספר קדושה והוא ספר חמישי.. הלי איסורי ביאה.. בפרקים אלו. פרק א-ב.	פרק י.	מל"ת קה. של. שלא. שלב. שלג. שלד.
ד'	כ"ז בטבת	פרק ג-ה.	הלי ציצית.. בפרקים אלו. פרק א.	מל"ת שלו. שלה. שלו. שלח. שלט.
ה'	כ"ח בטבת	פרק ו-ח.	פרק ב.	מל"ת שמ. שמא. שמב. שמג. שדמ. שמה.
ו'	כ"ט בטבת	פרק ט-יא.	פרק ג.	מל"ת שמח. שמש. שני. שגא.

זמני השבוע*

תאריך	עלות השחר**		זמן ציצית ותפילין	זמן החמה זריחת	זמן ק"ש סוף	חצות והלילה	מנחה גדולה	שקיעת החמה***	צאת הכוכבים
	120 לפני הזריחה	72 ד' לפני הזריחה							
א', כ"ב בטבת	4.38	5.25	5.48	6.48	9.14	11.50	12.21	4.59.0	5.25
ש"ק, כ"ג בטבת	4.38	5.25	5.48	6.47	9.14	11.51	12.20	4.59.9	5.26
א', כ"ד בטבת	4.37	5.25	5.47	6.47	9.14	11.51	12.21	5.00.8	5.27
ב', כ"ה בטבת	4.37	5.25	5.47	6.47	9.14	11.51	12.21	5.01.7	5.28
ג', כ"ו בטבת	4.37	5.25	5.47	6.47	9.14	11.52	12.21	5.02.6	5.28
ד', כ"ז בטבת	4.37	5.25	5.47	6.46	9.14	11.52	12.22	5.03.6	5.29
ה', כ"ח בטבת	4.37	5.24	5.47	6.46	9.14	11.52	12.22	5.04.5	5.30
ו', כ"ט בטבת	4.37	5.24	5.46	6.46	9.14	11.53	12.22	5.05.4	5.31

* הזמנים מתייחסים לאזור השפלה. באזור ההרים והעמקים יש שינויים שעשויים להגיע למספר דקות.
 ** לגבי זמן עלות השחר הנהוג בחב"ד קיימות שלוש דעות. הבאנו את הזמנים לפי הדעה המוקדמת ביותר והמאוחרת ביותר, וראוי להחמיר לפי העניין.
 *** זמני השקיעה כאן הם לפי השקיעה הנראית. אולם אדה"ז בסידורו (יסדר הכנסת שבת) מכיר בשקיעה האמיתית, המאוחרת ממנה "בכמו ארבע מינוטין" (שיעור התלוי במיקום ובעונות השנה).

זמני הדלקת הנרות וצאת השבת

פרשת	ירושלים		תל-אביב		חיפה		באר-שבע	
	דה"י	צה"ש	דה"י	צה"ש	דה"י	צה"ש	דה"י	צה"ש
שמות	4.23	5.38	4.37	5.39	4.26	5.37	4.41	5.41
וארא	4.29	5.44	4.43	5.45	4.33	5.43	4.47	5.47

עורך ראשי: מנחם-מענדל ברוד • עורך: שניאור-זלמן רודמן • הגהה: יוסף-יצחק איידלמן מר"ל: מכון ליובאוויטש שיע"י צעירי-אגודת-חבי"ד באה"ק ת"ו – המרכז יו"ר: הרב יוסף-יצחק הכהן אהרונוב

כתובת: ת"ד 14 כפר חבי"ד 72915, טל': 03-9607588, פקס': 03-9606169
 אינטרנט: http://chabad.org.il דואר-אלקטרוני: chabad@chabad.org.il ISSN 0793-7474

למטר השמים. כשביקר יעקב אצל פרעה בירכו שיעלה הנילוס לרגליו, וברכתו נתקיימה. בזה החליש יעקב את פולחן הטבע המצרי, בהראותו שגם מי הנילוס תלויים בברכת הקב"ה (שנשפע על-ידי ברכת יעקב).

אך יעקב עצמו – מבואר בחסידות – שהיה מנותק ומוכרל מעולם הזה בכלל וממצרים השפלה בפרט, השפעתו על מצרים עברה דרך יוסף (רמו לדבר – "ויבא יוסף את יעקב אביו ויעמידהו לפני פרעה" – בראשית מז).

מובן אפוא, כי כל עוד היה יוסף בחיים נמשכה גם השפעת יעקב במצרים, ו"משוי מצרים" לא היה בתוקפו. אך לאחר מות יוסף כלתה ונגמרה השפעת יעקב ו"כאלו אותו היום נכנסו למצרים".

(לקוטי שיחות כרך ו עמ' 31-32)

שבעים נפש (א,ה)

אצל בני יעקב נאמר "נפש" בלשון יחיד, ואילו בתולדות עשיו (בראשית לו) כתוב "נפשות ביתו" – בלשון רבים. זאת משום שבצד הקדושה מורגשת אימת הקב"ה, ולכן שוררים שם התכללות ואחדות (בדוגמת שני שרים יריבים, שבכואם לפני המלך מתבטלים ממציותם ומתאחדים לדעה אחת); לעומת זאת, בצד הקליפה, שאין בו ביטול לקב"ה – שוררים שם פירוד וריבוי.

(סידור עם דא"ח רסב,ב)

וימת יוסף וכל אחיו (א,א)

אף-על-פי שמת יוסף ואחיו - אלוקים לא מת (מדרש רבה)

פירוש – יוסף ואחיו אמנם מתו ונסתלקו מן העולם, אבל האלוקות שהמשיכו בעולם על-ידי תורתם ועבודתם – לא נתבטלה.

(רמ"ח אותיות, אות צו)

לא ידעתי את ה' (ה,ב)

שם הוי' הוא בחינת אלוקות שלמעלה מהטבע, ושם אלוקים הוא בחינת האלוקות כפי שהיא במידה מצומצמת שנתלבשה בטבע ("א-להים" בגימטרייה "הטבע"). זהו שאמר פרעה "לא ידעתי את הוי'": על-פי דרך הטבע אין לישראל שום אפשרות לצאת ממצרים; ואת שם הוי' שלמעלה מהטבע "לא ידעתי" – הוא מנותק ומוכרל מדרכי הנהגת הטבע ואינו מתערב בו.

אך לאמיתו של דבר מאיר שם הוי' למטה כמו שהוא מאיר למעלה, ללא כל שינוי, כי ממנו הכול. ועל-ידי הניסים והנפלאות של יציאת מצרים נוכח גם פרעה לדעת ולהכיר בשם הוי', כמו שנאמר (שמות ז) "וידעו מצרים כי אני הוי'".

(תורה-אור פרשת שמות, דף נ עמ' ה)

יום ההילולא של רבינו הזקן - יום של "פועל ישועות"

בבוא ההילולא של כ"ק אדמו"ר הזקן, "מאיר חסד ה' מעולם עד עולם. ופועל ישועות בקרב הארץ" □ אף-על-פי שנמצאים במעמד ומצב דיצרה, הנה לא זו בלבד שמבטלים את ענין הצרה, אלא יתרה מזה – ברגע כמימרא מהפכים את היצרה ל"ישועה" □ משיחת כ"ק אדמו"ר נשיא דורנו

העונש המגיע עבור ענין זה.

ועל-דרך זה מובן בנוגע לענייננו:

מאחר שאדמו"ר הזקן כתב וביאר באגרת-הקודש את גורל העניין הנפעל ביום ההילולא של צדיק, ועניין זה נכתב "מדעתו" [ובלשון הרבנים בני הגאון המחבר בהקדמתם לשולחן-ערוך של אדמו"ר הזקן – שההסתלקות היתה "אחר שהתפלל תפילת ערבית והבדלה בחונן הדעת בדעה צלולה ומיושבת כו'". ועל-אחת-כמה-יוכמה שכתבת אגרת הקודש הנ"ל הייתה "בדעה צלולה כו'" – "מדעתו", הרי על-ידי זה יודעים כבר את גודל העילוי הנפעל ביום ההילולא של אדמו"ר הזקן – על-פי דבריו שנכתבו "מדעתו"].

והנה, כל ענייניו של אדמו"ר הזקן, ובפרט ספריו והאגרות קודש שלו הם באופן ד"מאוד עמקו", וכידוע סיפורי רבותינו נשיאינו אודות גודל הדיוק של אדמו"ר הזקן בכל תיבה כו', בתכלית הדיוק. ועל-פי זה מובן בנוגע לענייננו – שהלשונות דאגרת הקודש הנ"ל (אודות העילוי דיום ההילולא) הם בתכלית הדיוק, כדלקמן.

ב. באגרת הקודש הנ"ל מבואר שהגילוי דיום

א. בנוגע לכללות העניין דיום ההילולא – כותב אדמו"ר הזקן באגרת-הקודש (סימן כ"ח), "שכל עמל האדם שעמלה נפשו בחייו למעלה" [שהרי על-ידי "מעשיו ותורתו ועבודתו אשר עבד כל ימי חייו" – "נורעו בחקל תפוחין קדישין (למעלה) אורות עליונים מאוד" (שם סו"ך)], "מתגלה ומאיר בבחינת גילוי מלמעלה למטה בעת פטירתו".

וממשיך שם: "והנה על-ידי גילוי הארת תיקון ונוצר חסד בפטירתו, מאיר חסד ה' מעולם עד עולם על יראיו, ופועל ישועות בקרב הארץ כו'".

ומזה מובן שכל האמור לעיל (אודות יום ההילולא) נפעל גם ביום ההילולא של אדמו"ר הזקן עצמו – כפי שמבואר באגרת-הקודש שלו.

[ועל-דרך תורת הבעש"ט (כתר-שם-טוב הוספות אות פט) על מאמר המשנה (אבות פרק ג משנה טז) "ונפרעין מן האדם מדעתו ושלא מדעתו":

כאשר האדם פוסק "מדעתו" מהו העונש המגיע לפלוני עבור מעשה מסויים, הנה כאשר נכשל בעצמו בעניין דומה, "נפרעין ממנו שלא מדעתו", מאחר שכבר פסק "מדעתו" מהו

ההילולא הוא באופן ד"פועל ישועות בקרב הארץ". והביאור בזה: "ישועות":

מבואר בספרי קבלה שהעניין ד"ישועה" (כוכב ישועה בראשו) מורה על המשכת ש"ע נהורין (ראה אגרת הקודש סימן ג') – למעלה לגמרי מכללות סדר ההשתלשלות.

"בקרב הארץ": הלשון "בקרב הארץ" מובא בפרשת השבוע (וארא ה, יח) – "למען תדע כי אני ה' בקרב הארץ". והמדובר הוא אודות האותות ומופתים (גילוי אלוקות) שהראה הקב"ה במצרים, שהגילוי שלהם היה לא רק בגבול הקדושה, בבית-הכנסת ובית-המדרש כו', ולא רק בכללות העולם, אלא אפילו "בקרב הארץ", היינו, במקום הכי תחתון שבארץ מצרים.

דהנה, כללות ארץ מצרים נקראת "ערות הארץ" ו"מעשיהם של מצרים כו' מקולקלים מכל האומות" (פרש"י אחרי יח, ג), ובפרט בעיר הבירה של מצרים (ששם היה היכל המלכות של פרעה מלך מצרים) – כמובן מפירוש רש"י על הפסוק "כצאתי את העיר" (וארא ט, ט), "מן העיר, אבל בתוך העיר לא התפלל, לפי שהיתה מלאה עבודה זרה" [מפני יראת ה'צנור' נכתב – "מלאה גילולים"], זאת אומרת: אף-על-פי שגם כאשר יצא מחוץ לעיר היה עדיין בתחומה של ארץ מצרים, אף-על-פי-כן, ישנו חילוק גדול ביותר בין מצבה של כל ארץ מצרים למצב ש"בתוך העיר" שבה היה נמצא פרעה מלך מצרים.

וזהו החידוש באותות ומופתים שהיו בארץ מצרים – שהגילוי אלוקות על-ידי האותות ומופתים היה "בקרב הארץ", במקום הנמוך והירוד ביותר שבארץ מצרים – "בתוך העיר" שבה היו פרעה מלך מצרים, חרטומי מצרים, היכל המלכות וכו'.

והמשכת ה"ישועות" "בקרב הארץ" היא באופן ד"פועל ישועות בקרב הארץ":

מבואר בספרים המבארים את החילוק שבין שמות הנדרפים – שהלשון "פעולה" (לעומת

הלשון "עשייה") מורה על ריחוק מהאדם הפועל פעולה זו, היינו, שלא ניכר בגלוי בפעולה זו כוח האדם הפועל.

דהנה, כוח המחשבה קשור ומאוחד עם נפש האדם, וכוח הדיבור – עם היות שבעת הדיבור יוצא הבל פיו מחוץ הימנו, הרי בעת הדיבור ניכר בגלוי מציאותו של האדם המדבר. אבל כוח העשייה הוא בריחוק יותר מנפש האדם – שהרי גם אצל בהמה ישנו עניין העשייה.

ובעניין העשייה גופא ישנם חילוקי דרגות בנוגע לריחוק הערך שבין המעשה לאדם העושה מעשה זה (לפי ערך השכל שהושקע במעשה זה) – והלשון "פעולה" מורה על ריחוק גדול יותר מהאדם הפועל (מאשר הלשון "עשייה"), היינו, שלא ניכר בגלוי כוח הפועל בפעולה זו.

וכפי שמצינו חילוקי דרגות בנוגע לכללות העניין דבריא העולם:

"בעשרה מאמרות נברא העולם" – בחינת הדיבור, "וירא אלוקים את כל אשר עשה" – בחינת המעשה, ולמטה מזה – "וידע כל פעול כי אתה פעתו" – בחינת פעולה בלבד.

זאת אומרת: הלשון ד"פעולה" ("כל פעולה") מורה על גודל ההעלם וההסתרה דמציאות העולם, שמציאות הבריאה היא באופן של פעולה בלבד, היינו, שאין נראה בגלוי כוח הפועל בנפעל, ודרושה מחשבה והתבוננות כו' כדי להגיע למסקנה שבהכרח לומר שישנו כוח הפועל בנפעל.

וזהו הדיוק – "פועל ישועות בקרב הארץ": המשכת וגילוי ה"ישועות" "בקרב הארץ" היא – לא רק בכוח המחשבה, היינו, שמבין בשכלו שזהו עניין של "ישועות", ולא רק במידות שבלב, בכוח הדיבור (שלמטה מכוח השכל והמידות), אלא גילוי ה"ישועות" חודר עד לבחינת "פעולה" ("פועל ישועות"), היינו, גם כאשר נמצא במעמד ומצב שאצלו מתגלה רק כוח העשייה, וכזה גופא – באופן של "פעולה" בלבד, הנה גם שם חודר ומתגלה גילוי ה"ישועות".

פרשת שמות

ואלה שמות בני-ישראל הבאים מצרימה (א,א)

לפעמים, כאשר בא האדם לידי שלימות מסויימת במעשה המצוות או ביראת ה' וכיוצא בזה, הוא עלול לבוא, לידי גאוה ושביעות-רצון עצמית. הרגשה זו מבטלת את ערך העבודה ומורידה אותה אל ה'קליפות'.

זהו שרמזו הכתוב:

"ואלה שמות בני ישראל" – מי גרם לשמות (ש' פתוחה) ולשיממון של עבודת בני-ישראל?

"הבאים מצרימה" – שירדו ל"מצר" הקליפות:

"ראובן" – על-ידי שאדם מתגאה בעבודת ה' שלו ואומר "ראו אני עובד את עבודתי בשלמות",

"שמעון" – "ראוי אני שישמע ה' בקולי בזכות עבודתי",

"לוי" – "הקב"ה צריך להילוות אליי בגלל מעשיי",

וכן בשאר השמות.

(צוואת הריב"ש סימן קכד עמוד 44)

ואלה שמות בני ישראל הבאים מצרימה (א,א)

מלמד שלא שינו את שמם - באותם השמות שירדו למצרים, באותם שמות עלו (מדרש רבה)

הפסוק רומז כאן את סוד קיומו של העם היהודי בגלויות קשות ומסוכנות.

כשריכזו יהודי מצוי ב"מצרים", מקום שאורח החיים שלו עומד בניגוד מוחלט לרוח התורה, צריך להבטיח בראש ובראשונה שהילדים ("בני-ישראל") יזכרו ויידעו מי הם ומי היו אבותיהם. יש להחזיר לתודעתם כי ילדים יהודים המה, בני אברהם, יצחק ויעקב ובנות שרה, רבקה, רחל ולאה (כמרומו בתיבת ישראל, נוטריקון של שמות כל האבות והאימהות), ואז יישאו את שמותיהם היהודיים בגאון ובראש מורם.

ילדים אלה, כאשר יגדלו, יידעו לשמור על הזהות היהודית שלהם בכל מצב, ובכוא המועד ייצאו מ"מצרים" באותם השמות שירדו – יהודים לכל דבר.

(לקוטי-שיחות כרך ו, עמ' 243)

הבאים מצרימה (א,א)

כל זמן שהיה יוסף חי לא היה עליהם משוי של מצרים; מת יוסף, נתנו עליהם משוי (=משא, עול). לפיכך כתיב "הבאים" (לשון הווה). כאילו אותו היום נכנסו למצרים (מדרש רבה)

המובן הפנימי של "משוי מצרים" הוא השיטה המצרית של פולחן הטבע, אותה ניסו לכפות על ישראל, במישרין ובעקיפין. תוקפו של "משוי" זה התחיל לאחר מות יוסף:

כידוע היתה שיטה זו מבוססת על העובדה שארץ מצרים מקבלת מים מהנילוס ואינה זקוקה

ללכת בדרך שסלל לנו הרבי

לצעוד בבטחה בלי ליפול, אפילו בעיניים עצומות

בשנת תרס"ז התוודע כ"ק אדמו"ר (מהורש"ב) נ"ע כמוצאי שבת-קודש הסמוך לכ"ד טבת. ולאחרי זה, בליל כ"ד טבת, דיבר בעניין סיפור חלומו של אדמו"ר האמצעי... – שהיה מונח דף עץ על כל פני רוחב נהר מים, ועבר כ"ק הרב המגיד מעבר לעבר על הדף והתנענע, ואחר-כך עבר אביו, רבינו הזקן, על הדף, ולא התנענע כלל.

כשסיפר אדמו"ר האמצעי – אודות החלום לרבנו הזקן, אמר לו רבינו הזקן: מה הנך מתפלא? הרבי (דהיינו הרב המגיד) עשה צדיקים, ואנוכי עשיתי תורה לא-ל הרבה בעלי תשובה גם כן.

ויש לומר בדרך אפשר פירוש הרברים במעלת בעלי-תשובה על צדיקים:

[...] צדיק – לא היתה לו שייכות לרע מעולם, ולכן, אם יזדמן לו עניין של רע, אין לדעת מה יהיו תוצאות הדבר, כיוון שכל עבודתו היא בסדר והדרגה והשתלשלות.

מה-שאיין-כן בעל-תשובה, שיוודע אודות מציאות הרע, וכבר עבר את כל העניינים בו אין לו מה להתיירא, ומובטחים שבכל מקום שיילך ישאר בשלימותו, כיון שעבודתו היא למעלה מהשתלשלות.

וזהו הטעם שרבינו הזקן לא התנענע כשעבר על הדף, כי מצד המעלה דבעלי-תשובה, הנה גם כשצריך לעבור דרך "מים הוידונים" גם אז אינו מתנענע, כיוון שבטוחים בו תמיד.

[...] עבודת כ"ק מו"ח אדמו"ר כל ימיו היתה אותה עבודה שסיפר אודותיה בשם אביו, שאמר בשנת תרס"ז אודות אדמו"ר הזקן עשיית בעלי-תשובה.

והיינו, שאף שכ"ק מו"ח אדמו"ר השתדל בכל העניינים, מכל-מקום עיקר השתדלותו (על-דרך מאמר רז"ל "במאי הווי זהיר טפ"ח") היתה בעניין עשיית בעלי-תשובה, ולזה התמסר כל ימיו, הן ברוסיה, הן בפולין והן בארצות-הברית. כל ימיו היה מונח בעשיית בעלי-תשובה – מעניין התשובה בבחינה נעלית (על-דרך "משיח אתא לאתבא צדיקיא בתיובתא"), ועד לעניין התשובה כפשוטו.

וכיוון שביום ההילולא עולה למעלה "כל מעשיו ותורתו ועבודתו אשר עבר כל ימי חייו", כמבואר באגרת-הקודש, ועל-ידי זה נעשית עלייה גם בכל המקושרים אליו ואלו שיש להם שייכות אליו – עלינו לזכור שצדיקים אנו לילך בדרכו, באותה דרך שסלל עבורנו.

כי כאשר הולכים באותה הדרך – אין מתנענעים, אפילו כאשר עוברים ב"מים הזדונים", ואפילו כשהולכים בעיניים עצומות, דכיוון שהולכים על הדף והדרך שסלל הרבי מאי נפקא-מינה אם הולך בעיניים פקוחות ורואה להיכן הוא הולך, או שהולך בעיניים עצומות?! הרי הולך הוא בדרך שסלל הרבי, ואזי הדף אינו מתנענע, ויילך לבטח בדרכו.

(מהתוועדות שבת-קודש פרשת וארא, מברכים החדש שבט ה'תשח"י – יתורת-מנחם – התוועדות ה'תשח"י חלק ראשון (כ"א) עמ' 322-324 – בלתי מוגה)

ג. וזהו גודל העילוי הנפעל ביום הילולא של צדיק, ובעניינינו – יום ההילולא של אדמו"ר הזקן, שאו "מאיר חסד ה' מעולם עד עולם על יראיו, ופועל ישועות בקרב הארץ כו". ובפשטות: אף-על-פי שנמצאים בימים – קל לו להתבונן ולהכיר את הניסים

אצל כל אחד ואחד מישראל נפעל עניין של "ישועה"

בנוגע למלחמה נגד היצר, וביחד נפעלת "ישועה"

כללית לכללות עם ישראל בגאולה האמיתית והשלימה

האחרונים דזמן הגלות, שאז גובר והולך החושך כפול ומכופל שבעקבתא דמשיחא [וכידוע המשל (שמביא כ"ק מו"ח אדמו"ר נשיא דורנו בכמה מקומות) שבזמן הסמוך לעלות השחר, נץ החמה וזריחתה – גובר והולך חושך הלילה] – הנה כאשר מגיע יום ההילולא של אדמו"ר הזקן, "מאיר חסד ה' מעולם עד עולם... ופועל ישועות בקרב הארץ" (כפי שנתבאר לעיל גודל העניין ד"פועל ישועות בקרב הארץ").

ובלשון הכתוב (ירמיה ל, ז) "ועת צרה היא ליעקב וממנה יושע", היינו, אף-על-פי שנמצאים במעמד ומצב ד"צרה", וכמו שכתוב בדניאל (יב, א) שבסוף זמן הגלות תהיה "עת צרה אשר לא נהייתה מהיות גוי עד העת ההיא" – הנה לא זו בלבד שמבטלים את עניין הצרה, אלא יתירה מזו: ברגע כמימרא מהפכים את ה"צרה" ל"ישועה", וכתורת הבעש"ט (כתר-שם טוב הוספות אות ח) "דלא זו בלבד שייפטר מן הצרה, אלא עוד כי וממנה יושע, רמן הצרה ההיא תצא לו עוד ישועה", כיתרון האור מן החושך וכיתרון החכמה מן הסכלות.

והחידוש הוא – שגם כאשר עוסק בענייני העולם [כפסק-דין השולחן-ערוך סדר העבודה הוא – "מבית-הכנסת לבית-המדרש" (עבודת התפילה ולימוד התורה), ואחר-כך "הנהג בהם מנהג דרך ארץ"], בענייני עשייה, וכמו שכתוב "וברוך ה' אלוךך בכל אשר תעשה" – הנה גם בהיותו במעמד ומצב זה נמשך לו הגילוי ד"פועל ישועות בקרב הארץ". ויתירה מזו:

אפילו אם ישנם זמנים ביום שהמעשה שלו הוא בבחינת פעולה בלבד, היינו, שאין ניכר בפעולה זו שהיא נעשתה על-ידי אדם המתנהג באופן שכלי כו' (כדלקמן).

[ולדוגמה: פעולת האדם בעת השינה –

ד. ההוראה מזה בעבודת האדם:

אצל כל אדם (הראוי לשמו) ישנם זמנים שבהם נמצא בעולם השכל – היינו, בעת

היינו, אף-על-פי ש"אדם מועד לעולם בין ער ובין ישן" (בבא-קמא ג,ב), זאת אומרת, שהאדם הוא אחראי גם על פעולה הנעשית בעת השינה, אף-על-פי-כן, מובן בפשטות ריחוק הערך שבין מעשה הנעשה בהיותו ער לפעולה הנעשית בהיותו ישן].

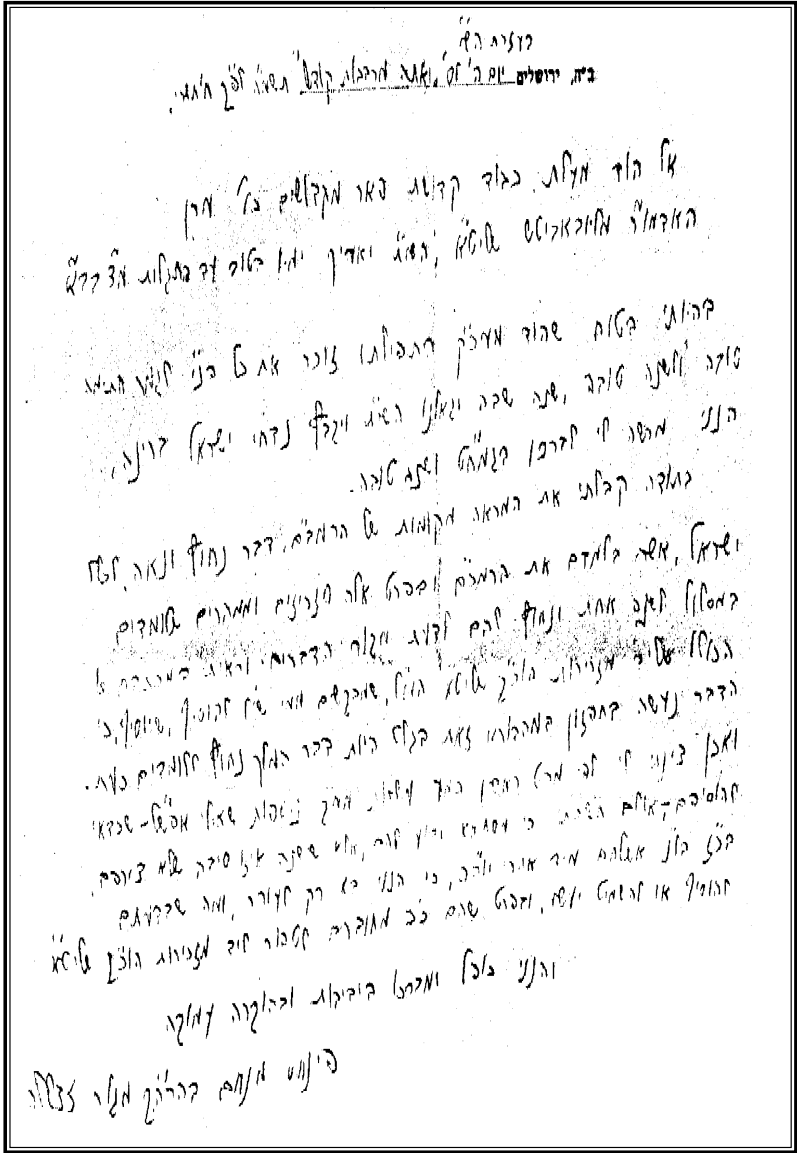
הנה גם בהיותו במעמד ומצב כזה – מתגלה העניין ד"פועל ישועות בקרב הארץ", היינו, שגילוי ה"ישועות" חודר גם בהיותו במעמד ומצב שמעשיו הם באופן דפעולה בלבד.

ד. ביאור הדברים:

כל בני-ישראל הם "מאמינים בני מאמינים", וכמו שכתוב בפרשת שמות [שוזיה הפרשה שקראו ביום השבת שלפני כ"ד טבת, ש"מיניה מתברכין כולו יומין"] "ויאמן העם" (ד,לא), היינו, לא רק "בני מאמינים", אלא "מאמינים" גם בכוח עצמם.

ולכן, כאשר הנהגתו של יהודי היא באופן המתאים, הנה גם בעת שעוסק ב"מנהג דרך ארץ" אינו מאבד ח"ו את ה"צלם אלוקים" שבו, שמשום זה נקרא "אדם", על שם "אדמה לעליון", היינו, שגם אז ניכר שהנהגתו היא על-פי שכל אמיתי, ועל-פי המידות הטובות שבלבו, ולכן, משאו ומתנו באמונה, ונזהר בתכלית אפילו מאבק השגת-גבול וכיוצא בזה. ובכללות – הנהגתו היא באופן של עשייה, "בכל אשר תעשה", היינו, שבמעשה זה ניכר שהאדם העושה זאת הוא בעל שכל, בעל מידות טובות וכיוצא בזה.

אבל לפעמים ייתכן (מסיבות שונות ומשונות) שהנהגתו אינה באופן המתאים: התעסקותו בענייני "דרך ארץ" היא באופן שהוא שקוע ומובלע ביותר בענייניו הגשמיים, באומרו תמיד "הב הב", ובאופן שכאשר "יש לו מנה רוצה מאתיים וכר", ועד כדי כך שמעשיו הם באופן של פעולה בלבד, היינו, שאין ניכר לגמרי שזהו מעשה של אדם שכלי, בעל מידות אנשיות וכיוצא בזה! כי ציור האדם ("אדמה לעליון") שבו נבלע לגמרי בתוך הבהמיות

מכתבו של בעל היפני מנחם אל הרבי

אמת" ולימים האדמו"ר בעל 'פני מנחם' מגור. הוא הזדרז לכתוב לרבי את המכתב הבא:

"בעזרת השם יתברך יום ה' לסדר 'אתה מרבכות קודש' תשמ"ה לפ"ק ח' תשרי [תשמ"ה]

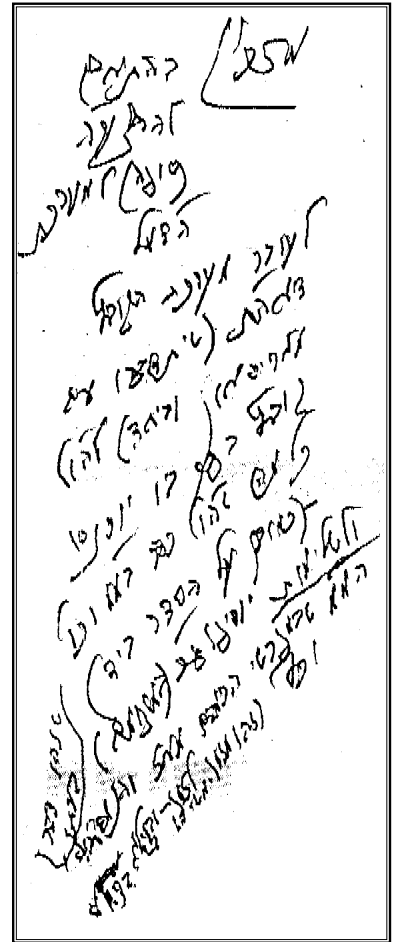
"אל הוד כבוד קדושת פאר מקדושים כו' מרן האדמו"ר מליובאוויטש שליט"א, השי"ת יאריך ימיו בטוב עד התגלות משיח צדקנו בב"א

"בהיותי בטוח שהוד מעכ"ק בתפילתו זוכר את כל בני ישראל לגמר חתימה טובה ולשנה טובה, שנה שבה יגאלנו ה' יתברך ויקבץ נדחי ישראל ברינה, הנני מרשה לי לברכו בגמר חתימה טובה לשנה טובה.

"בתודה קבלתי את המראה מקומות של הרמב"ם ובפרט אלה הזרזים וממהרים שלומדים במסלול לשנה אחת ונחוץ להם לדעת מקור הדברים. וראיתי במכתבים של הכולל שליד מזכירות הוד כ"ק שליט"א המו"ל, שמבקשים ממי שיש לו להוסיף, שיוסיף, כי הדבר נעשה בחיפזון במהדורא ואת בגלל היות דבר המלך נחוץ ללומדים כעת. ואכן ציינתי לי לפי מבט ראשון כמה עשרות מראי מקומות נוספות שאולי אפשר לומר שכדאי להוסיפם – אולם חשבתי כי מסתמא ידוע להם, אלא שישנה איזו סיבה שלא צירפם, בכל זאת בלי נדר אשלחם מיד אחר יום הכיפורים, כי הנני בא רק לעורר, ומה שבדעתם להוסיף או להשמיט יעשו, ובפרט שהם כל כך מחוברים לטהור ליד מזכירות הוד כ"ק שליט"א.

"והנני כופל ומברכו בידידות ובהוקרה עמוקה

"פינחס מנחם בהרה"ק מגור זצללה"ה."

ה'פני מנחם' שולח מראי מקומות

עם פרסומה של המהדורה הראשונה של 'מראי מקומות לרמב"ם', שוגר הספר על-פי הוראת הרבי לרבנים ולגדולי תורה. בין המקבלים היה גם הגאון רבי פינחס מנחם אלתר זצ"ל, באותם ימים ראש ישיבת "שפת

עם ישראל (הנמצאים בגלות – "בקרבי הארץ") – בגאולה האמיתית והשלימה על-ידי משיח צדקנו.

את אומרת: מבלי הבט על זה שברגע שלפני זה היה גופו של היהודי, רגליו, או העקב שברגל [ברוגמת העניין דעקבתא דמשיחא] – "בקרבי הארץ", נפעל תיכף ומיד כללות עניין הגאולה, "מיד הן נגאלין", ובאופן ד"ממנה יושע" (כנ"ל בארוכה) – החל מהגאולה והישועה הפרטית, ועד לגאולה וישועה הכללית – גאולה אמיתית ושלימה על-ידי משיח צדקנו.

וכללות עניין הגאולה והישועה באה על-ידי הקב"ה – "הוא מושיענו, הוא יושיענו ויגאלנו כו", ולכן "לישועתך קיווינו כל היום" – כאשר יקויים היעור "הנה אנוכי שולח לכם את אליהו הנביא", "מבשר טוב".

ולאחריו בא משיח צדקנו – מושיע ישראל, שעל-ידו נפעלת גאולתן של כל בני ישראל, "בנערינו ובזקנינו בבנינו ובבנותינו", ובאופן ד"מיד הן נגאלין".

וכללות עם בני ישראל – ומשיח צדקנו, מושיע ישראל, בראשנו – הולכים לארץ הקודש, "ארץ אשר גו' תמיד עיני ה' אלוךך בה מרשית השנה ועד אחרית שנה".

ו"שמחת עולם על ראשם" – כי נפעל העניין ד"והוי' יגיה חשכי", היינו, שחשכת הגלות נהפכת לאור, "לילה כיום יאיר", ולכן הולכים בני ישראל באור ה' – "בית יעקב לכו ונלכה באור ה'", על-ידי תורתו ומצוותיו, "נר מצוה ותורה אור" – באופן ד"שמחת עולם על ראשם", במהרה בימינו ממש.

(קטעים משיחת אור ליום ג', כ"ד בטבת ה'תשמ"ב; יתורת מנחם – התוודויות ה'תשמ"ב כרך ב עמ' 682-689 – בלתי מוגה)

היא – הן מפני ה"שבעים זאבים", והן מפני ה"מלך זקן וכסיל" שבחלל השמאלי.

והשמירה היא באופן ד"פועל ישועות בקרב הארץ" – אפילו כאשר נמצא כמעמד ומצב שמעשיו הם באופן של פעולה בלבד (כנ"ל), ובאופן ד"ממנה יושע", היינו, לא זו בלבד שמתבטל גודל ההעלם וההסתר שבעולם, ומתבטל ההעלם וההסתר שהיה כמעמדו ומצבו (כנ"ל), אלא אדרבה: "והוי' יגיה חשכי", היינו, שהחושך נהפך לאור, "וממנה יושע", "מן הצרה ההיא תצא לו עוד ישועה", כיתרון האור מן החושך וכיתרון החכמה מן הסכלות.

ז. "והימים האלה נזכרים ונעשים":

בעמדנו כיום ההילולא של אדמו"ר הזקן – יום סגולה – "מאיר חסד ה' מעולם עד עולם... ופועל ישועות בקרב הארץ" (כמבואר באגרת הקודש הנ"ל).

וגילוי זה שייך לכל אחד ואחד מישראל, אפילו כאשר מדובר אודות יהודי הנמצא "בקרבי הארץ" – כידוע ריבוי הסיפורים ("מעשה רב") אודות השתדלותו של אדמו"ר הזקן בנוגע לכל אחד ואחד מבני ישראל, באיזה מעמד ומצב שהוא, מ"ראשיכם שבטיכם" עד "חוטב עציך ושואב מימך", ועל-דרך זה מוכן ש"אף להלן עומד ומשמש", היינו, שמשפיע "ופועל ישועות" אצל כל אחד ואחת מישראל, גם אצל אלו הנמצאים "בקרבי הארץ" – "כאשר נלך בדרך ישרה אשר הורנו מדרכיו ונלכה באורחותיו" (כמבואר באגרת הקודש שלפני זה (סעיף ז"ך) שגם בה מבואר העניין דיום הילולא).

ובפשטות: אצל כל אחד ואחד מישראל נפעל עניין של "ישועה" בנוגע למלחמה נגד היצר, ובצירוף ה"ישועה" דכל אחד ואחד מישראל – נפעלת "ישועה" כללית לכללות

בתוך הגלות מסתתרת הגאולה

מדוע פרשתנו שתוכנה גלות נקראה בשם השייך לגאולה?

מכיוון שתוכן הפרשה הוא עניין הגלות – אינו מובן: מהו הטעם לקריאת הפרשה כולה פרשת "שמות", על שם "ואלה שמות בני ישראל", מהו הקשר בין "שמות (בני ישראל)" לעניין הגלות (תוכן הפרשה)!!

יתירה מזו: העניין ד"שמות בני ישראל" קשור עם עניין הגאולה, כדאיתא במדרש: "אלה שמות בני ישראל – על שם גאולתן של ישראל נזכרו כאן", וכמו כן מצינו במדרש שהגאולה ממזרים היתה "בשביל... שלא שינו את שמם... ראובן ושמעון נחתין ראובן ושמעון סלקין", ואם כן, הייתכן שהפרשה שכולה מדברת בעניין הגלות נקראת בשם הקשור עם עניין הגאולה – "שמות"!!

ונקודת הביאור כזה – שעניין ה"שמות" קשור עם עניין הגלות, ואדרבה, בגלוי ובחיצוניות רואים את הקשר ד"שמות" עם עניין הגלות (ולא עם עניין הגאולה), ורק על-ידי עבודה כו', מגלים את העניין הפנימי ד"שמות", עניין הגאולה, כדלקמן.

[...] גלות (תוכנה של הפרשה) – עניינה העלם, שכן, עניין ה"גלות" אינו פועל שינוי בעצם הדבר חס ושלום, כי אם, שגלה ממקומו בלבד [ולכן, גם עניין הגאולה אינו חידוש בעצם הדבר, כי אם, שחוזר למקומו האמיתי], ובמילא, גם בגלות ישנו העצם כפי שהוא לאמיתו, אלא שהוא באופן של העלם, ובלשון הכתוב: "אותותינו לא ראינו אין גוי איתנו יודע עד מה".

וזהו הקשר דעניין הגלות (תוכן הפרשה) עם עניין ה"שמות" (שם הפרשה) – מכיוון שגלות הוא עניין של העלם, וגם "שמות" – כפי שנראה בגלוי ובחיצוניות – הוא עניין של העלם, כאמור, שהשם אינו מגלה את מהותו של האדם הנקרא בשם זה.

בסגנון אחר – בעומק יותר: האפשרות למצב של גלות אצל יהודי, היא – העניין ד"שמות", "שמות בני ישראל הבאים מצרימה", כלומר, שהעצם שלהם (הנשמה, נקודת היהדות) הוא בהעלם, על-דרך וברוגמת עניין ה"שמות", שאינם מגלים את עצם מהות האדם, ומכיוון שהעצם הוא בהעלם – הרי זה נותן מקום ונעשה מצב של גלות, "נחתין".

אמנם, כאשר מגלים את העניין הפנימי ד"שמות" – שקשור עם העצם, ולא עוד, אלא שאפילו כאשר חיות הנפש נתעלם כו', עד למצב של התעלפות, רחמנא-ליצלן, הנה על-ידי הקריאה ב"שם" מעוררים את עצם הנפש – על-ידי זה נפעל עניין הגאולה, "ראובן ושמעון נחתין ראובן ושמעון סלקין", "על שם גאולתן של ישראל נקראו כאן".

ונקודת העניין – שגם כאשר היו בני ישראל במעמד ומצב שמצד הכוחות הגלויים היו בתכלית היירדה וההעלם כו', מצב של התעלפות כו', עד כדי כך, שהיה מקום לטענה "הללו עובדי עבודה-זרה והללו עובדי עבודה-זרה", אף-על-פי-כן, מצד העצם הרי הם בתכלית העילוי, אלא שהיה צורך שהעצם יבוא בגילוי, ועניין זה נעשה על-ידי ה"שמות", כאמור, שעל-ידי הקריאה ב"שם" מתגלה עצם הנפש, באופן שנמשך גם בכוחות הגלויים, עד להתלבשות באברי הגוף בפועל ממש.

(מהתועדות שבת-קודש פרשת שמות, מברכים-החדוש שבט ה'תשמ"ו – 'תורת מנחם' – התועדות ה'תשמ"ו כרך ב עמ' 332-338)

בבתיכם", ובמילא, טוב יותר שישאר בביתו ("אונטערן פאפליץ...") כן, העניין ד"ברוב עם הדרת מלך" על-פי הלכה נוגע להשתתפותו של כל יחיד, מכיוון שעלידו ניתוסף ב"רוב עם".

"רוח גדולה וחזק"...

באותה הזדמנות (שם) מדבר הרבי גם על האופן שבו יש לערוך את החגיגות הסיים:

מלבד החיוב לעשות שמחה לגמרה של תורה, רואים במוחש – מעשה רב שחגיגות אלה מביאות לידי התעוררות והוספה בלימוד הרמב"ם וכו' כפי שראו את התוצאות דחגיגות סיומי הרמב"ם במחזוריים הקודמים, ועוד יותר מכפי ששיערו תחילה, שלכן יש להשתדל עוד יותר בעריכת חגיגות דסיים הרמב"ם, ברוב פאר והדר, וכל המרבה הרי זה משובח, ומתוך "שטרעם", ובלשון הכתוב "רוח גדולה וחזק מפרק הריים".

בטח "מרעיש"

באותה שנה, תשמ"ה, כתב הרבי להרה"ג הרה"ח הרב עדין שיחי אבן-ישראל (פורסם ב'כפר חב"ד' גיליון 892 עמ' 59):

בטח "מרעיש" על-דבר הרמב"ם (הסיים), מחזור הב' (וכו') וככל שירעיש ויוסיף אין חשש כלל המתאים להוראת הרמב"ם שצריך להיות "בדרך האמצעית" כי עדיין לא הגענו אפילו לשליש ולרביע.

למארגן חגיגות סיום הרמב"ם בניו-יורק, הרה"ח ר' שמואל בוטמן, כתב הרבי (כפר חב"ד' שם):

אזכיר על הציון, להצלחה רבה ומופלאה, רבות מופתי בשמחת משנה תורה דשנת תש"נ.

"נתן ה' בליבם"...

חביבות מיוחדת נודעה מצד הרבי (שבת-קודש פרשת במדבר תשר"מ – 'התועדות' תשר"מ כרך ג עמ' 1800-1801) להתעוררותם של חסידים לערוך את סיום הספר הראשון – מדע – ליד ציון הרמב"ם בטבריה:

מאז הפך העניין למסורת ומוזה שנים ש'מטה הרמב"ם היום' שעל-יד צעירי-אגודת-הב"ד מקפיד לקיים את הסיום ביום הסיום עצמו, ליד קבר הרמב"ם בטבריה.

הצעות למתעסקים בסיומים

ועוד מה שכתב הרבי בהזדמנות מסויימת אודות הסיימים:

למסור לאנשי ש"י המתעסקים בהסיימים לסיים כל סיום בהצעה – התעוררות לדבר (להוסיף ב)נתינות לצדקה.

נוסף על ההצעה לפני זה לחתום כל סיום בתיבות (עניין) דאהבת ישראל.

מראי מקומות לרמב"ם

אחד המפעלים החשובים שקמו בעקבות לימוד הרמב"ם הוא עריכת הספר מראי-מקומות לרמב"ם. על השתלשלות המאורעות כבר באה סקירה בספר 'דישומה של שנה' תשד"מ בבית-חיינו עמ' 35-37.

להלן שני פרטים נוספים: הראשון – מענה ראשוני של הרבי וממנו עולה כי בתחילה הורה למוזכרות להטיל עבודה זו על מערכות הקבצים שהופיעו באותה שנה – 'הדרת מלך', וכן 'הערות וביאורים' של מוסד אהלי-תורה ו'הערות התמימים ואנ"ש' דמוריסטון. בסיום אותה הצעה (שלפועל לא התבצעה) מדגיש הרבי שזהו רק עניין של "מומן לזמן" אך במקביל ימשיכו בהוצאת הקובץ השבועי.

להלן פתק למוזכרות על-דבר הרעיון הנ"ל, של שיתוף פעולה בין שלושת המערכות הנ"ל:

ד"ברוב עם הדרת מלך"... זאת ועוד: כאשר יבוא להשתתף ב"סיום" – ייצא נשכר בכך שהשתתף בלימוד הלכה ברמב"ם, שהרי בעת ה"סיום" לומדים את ההלכה האחרונה דספר הי"ד, ו"מתכיפין התחלה להשלמה" – לימוד הלכה הראשונה דספר הי"ד. ועל-דרך זה בנוגע לשאר דברי תורה הנאמרים בעת עריכת ה"סיום".

הפרסום מעורר

מעלה מיוחדת – הדגיש הרבי (אחרון-של-פסח תשמ"ו) 'התועודיות' תשמ"ו כרך ג עמ' 154) – בעריכת סיומי הרמב"ם ברוב עם, בכל הקשור להתעוררות הנגמרת בעקבות ה"סיומים", לחיזוק ופרסום תקנת לימוד הרמב"ם היומי:

רואים במוחש שכאשר עורכים חגיגה – באופן של פרסום כו', "ברוב עם הדרת מלך" בקשר ל"סיום הרמב"ם", אזי ניתוסף עוד יותר בלימוד הרמב"ם, ובכמה אופנים:

(א) פרסום העניין בכל מקום ומקום – גם ליהודים שלא שמעו עדיין אודות לימוד שיעור היומי ברמב"ם, ובמילא, יצטרפו גם הם ללומדי הרמב"ם.

(ב) גם אלו ששמעו על זה, אבל, לא נתעוררו עדיין להצטרף ללומדי הרמב"ם – הרי הרושם מחגיגת סיום הרמב"ם יעורר אותם להחליט ולהצטרף בפועל ממש ללומדי הרמב"ם.

(ג) גם אלו ששתתפים כבר בלימוד הרמב"ם – יתוסף אצלם יותר חיות והתלהבות וחביבות כו', ובמילא, גם הלימוד עצמו יהיה ביתר יגיעה והתמסרות, ברוחם ונשמתם, וגם בגופם כו'.

קובץ חידושי תורה

כחלק מן הרעיון הנ"ל, לעורר עוד ועוד יהודים להצטרף ללימוד הרמב"ם, הוציע הרבי להוציא-לאור קונטרס מדברי התורה והברכה שנאמרו בעת חגיגת ה"סיום" ('התועודיות' תשמ"ו שם):

הצעתו ובקשתי כמה פעמים שיערכו סיומי רמב"ם בכל מקום ומקום, כולל לפרסם בדפוס

קונטרס חידושי תורה מהעניינים שנאמרו ב"סיום הרמב"ם" (וכיוצא בזה), דבר שיוסיף עוד יותר בכל הקשור לרמב"ם.

קריאת הרבנים והשתתפותם

בהתועדות נוספת (שבת-קודש פרשת ויקרא תשמ"ה – 'התועודיות' תשמ"ה כרך ג עמ' 1615) הדגיש הרבי את חשיבות השתתפותם של רבנים וראשי-ישיבות וכיוצא בהם בחגיגות ה"סיומים":

ובודאי – בהשתתפותם של רבנים וראשי-ישיבות וכו', שאז יבוא גם הבעלי-בתים והתלמידים השייכים אליהם, באופן המתאים לכבודה של תורה.

הרבי אף העלה "הצעה פשוטה ביותר – שבדרשה ד'שבת הגדול' יזכירו הרבנים על-דבר ה'סיום', שמכיוון שבערב פסח חל יום הולדתו של הרמב"ם, לכן כדאי ונכון שכולם ישתתפו ב'סיום' על הרמב"ם".

(לגבי עצם יצירת הקשר עם הרבנים וראשי-הישיבות ציין הרבי, כי "מובן וגם פשוט שהפנייה לרבנים וראשי-ישיבות צריכה להיות על-ידי כל השייכים לכן, כלומר... ע"י 'רב' ו'ראש ישיבה' דוגמתם, שהם יכולים למצוא את האותיות המתאימות 'רבני'שע אותיות' – להציע את הדבר באופן שיתקבל אצלם".

חובת גבוא של כל יחיד

בשיחת שבת-קודש פרשת וארא תשמ"ח ('התועודיות' תשמ"ח כרך ב עמ' 252) דיבר הרבי על חובת ההשתתפות של כל אחד ואחד בחגיגת ה"סיום":

פשוט שכל אחד ואחד צריך להשתתף בה"סיום, ולא לחשוב שמכיוון שגם מלבדו יהיו משתתפים רבים, אין צורך שגם הוא ישתתף בזה.

ובפרט כשעושה חשבון שחבל על הטרחה והזמן כו', ומה גם שלא יוכל להתעמק במחשבותיו... מכיוון שיפגוש כמה וכמה מישאל, וכשיאמרו לו "שלוש עליכם", יצטרך להשיב "עליכם שלוש", שלא לעבור חסו'שלוש" גזילת העני

לימוד הרמב"ם היומי ו"סיומים" על ספר הי"ד

"יהי-רצון שיחלוסי זה אודות אחדותם של ישראל על-ידי לימוד ספר הרמב"ם, שאכן הולך ומתפשט ומתקבל במקומות נוספים מיום ליום – יתגשם במילואו", אומר הרבי ׀ הרבי מעורר לערוך "סיומים" בכל מקום וברוב עם, וקורא לכל אחד ואחד להשתתף בהם ׀ האדמו"ר מגור בעל 'פני מנחם' מגור שולח מראי-מקומות ובציודם מכתב מרגש לרבי ׀ רשימה שנייה ואחרונה לרגל כ' בטבת, יום הולדת הרמב"ם

מאת הרב מרדכי-מנשה לאופר

לפחות הלכה אחת בעיון

בד בבד עם הלימוד הכללי, שמעצם טיבו קשה לדרוש כי ייעשה כולו בהעמקה יתרה, לא הרפה הרבי גם מעניין זה של לימוד בעיון (שבת-קודש פרשת ויקרא תשמ"ה – 'התועודיות' תשמ"ה כרך ג עמ' 1614):

כאן המקום לעורר גם אודות לימוד הרמב"ם, אשר למרות מה שכתב הרמב"ם בהקדמתו, שכתב את חיבורו "בלשון ברורה ובדרך קצרה... עד שיהיו כל הדינים גלויין לקטן ולגדול", מכל-מקום, יש ללמוד (גם) באופן של עיון והעמקה כו'.

...ואין זה בסתירה ללימוד יומי של ג' פרקים ליום, דלקאורה, מכיוון שצריכים ללמוד מתוך עיון הדרוש, ובלמוד כזה אין אפשרות להספיק ג' פרקים ליום, אם-כן עדיף לקאורה שיבחר להשתתף בלימוד שיעור יומי ב"סיפרי המצוות":

והמענה לזה – כפי שכבר דובר כמה פעמים כשהתחילו את הלימוד ברמב"ם – שלכל לראש צריך להיות לימוד ג' פרקים ליום באופן ד"לקטן ולגדול", היינו, שגם "גדול" לומד באותו אופן שלומד "קטן", היינו לימוד (וידעת פשוטן של

כפי שכבר צויין ברשימה הקודמת, הרבי ייסד מסלולי לימוד שונים ברחבי-ה"סיום היומי, על-פי יכולתו האישית של כל אחד ואחת. ואולם הרבי הדגיש, כי מי שמסוגל ללמוד ג' פרקים ליום, עליו לעשות כן ולא לפנות למסלולים הקלים יותר:

מובן וגם פשוט, שכל מי שביכולתו ללמוד ג' פרקים ליום, אינו יוצא ידי חובתו בלימוד פרק אחד ליום, ולא עוד, אלא שלימוד פרק אחד ליום נחשב אצלו לביטול תורה – על-דרך שאמרו "מבטלין תלמוד תורה ובאין לשמוע מקרא מגילה", דאף שגם "מקרא מגילה" הוא חלק מלימוד התורה, אחד מ"ספרי קודש, מכל-מקום, לפי-ערך מה שביכולתו ללמוד באופן של הבנה והשגה ושקלא וטריא כו', נחשב "מקרא מגילה" כביטול תורה.

מוטב אמנם שילמד פרק אחד מאשר שלא ילמד כלום, רחמנא ליצלן, אבל אף-על-פי-כן, עליו לדעת שהלימוד דפרק אחד אינו מספיק עבורו, ועד שהדבר נחשב אצלו כביטול תורה, מכיוון שביכולתו ללמוד ג' פרקים ליום.

ניצוצי רבי

הלכות, ופשיטא, באופן ש"ידע מאי דקאמר", שהרי בתורה שבעל-פה אינו יוצא ידי חובת לימוד התורה אם אינו מבין את פירוש הדברים... ונוסף לזה, יש לבחור בהלכה מסויימת (או מספר הלכות) מתוך השיעור היומי, כדי להוסיף וללמוד מתוך עיון והעמקה כו'.

לימוד 'ספר המצוות' על-ידי נשים ובנות

לגבי המסלול המיועד לנשים (וטף) לימוד 'ספר המצוות' – הבהיר הרבי (יום ב' דחג השבועות תשמ"ה – 'התועודיות' תשמ"ה כרך ד עמ' 2221), שתקנה זו אינה רק בכדי לתת אפשרות גם לנשי ובנות ישראל להשתתף בלימוד הרמב"ם, כי אם יש בזה חיוב וצורך:

וכמדובר כמה פעמים שעניין זה שייך גם לנשים – שהרי 'יום הנשים חייבות ללמוד הלכות הצריכות להן לידע אותן', כפי שכותב ומפרט אדמו"ר הזקן בהלכות תלמוד-תורה, ובה נכללים כל פרטי העניינים ידיעת השם, אהבתו ויראתו כו', שבהתחלת ספרו של הרמב"ם, ולא עוד, אלא אפילו בנוגע לשאר ההלכות שאינן צריכות להן – יש להן ללמוד גם הלכות אלו, כדי שיוכלו לחנך את הבנים הזכרים, כפי שרואים במוחש, שעיקר החינוך הוא בכוחה והשפעתה של האם, וכדי שתוכל לחנך את בניה בעניינים השייכים אליהם, צריכה תחילה ללמוד ולדעת עניינים אלו, ובמילא, שייך לימוד הרמב"ם גם אליהן.

וכמו כן בנוגע לבנות ישראל – שכן, 'מעשה רב' בדורות האחרונים, שגדולי ישראל מכל החוגים התירו ויסדו בתי-ספר לבנות, כדי ללמדן ולחנכן ולהכינן למילוי תפקידן ושליחותן – לחנך את בניהן, כולל – חינוך המצוות שהזמן גרמא, ועד שאפילו אלו שהתנגדו לכך בתחילה – הלכו בעקבותיהם, בראותם את התוצאות בנוגע לפועל, ובמילא, יש ללמד גם רמב"ם.

הגשמת החלום

עד כמה נגעה לרבי תקנה זו של לימוד הרמב"ם היומי, אפשר ללמוד ממה שהוא מאחל בהתועודות שבת-קודש פרשת פנחס

'ה'תשד"מ ('התועודיות' תשד"מ כרך ד עמ' 2222):

והירצון ש"חלום" זה אודות אחדותם של ישראל על-ידי לימוד ספר הרמב"ם שאכן הולך ומתפשט ומתקבל במקומות נוספים מיום ליום – יתגשם מילואו, היינו, שכל בני-ישראל בכל מקום שהם יתאחדו באופן דשלימות על-ידי לימוד כל הלכות התורה בשלימותן.

"סיום" ביום זכאי

נעבור ל"סיומי" הרמב"ם. כבר בתחילת תקופת ההתעוררות על לימוד הרמב"ם במחזור הראשון דיבר הרבי על חשיבות הסיום (משיחת אחרון-של-פסח תשד"מ וההתועודיות הסמוכות):

סיימו לימוד כל הספר ביום זכאי בנידון זה (או בסמיכות ממש לו) – יום הולדת של הרמב"ם, ערב פסח הבא עלינו לטובה.

ומהנכון לעשות כמנהג ישראל בכיוצא בזה – סיום ביחד עם סעודה (או התועודות) לגמרה של (משנה) תורה – ברבים, ו"ברוב עם הדרת מלך", ומכיון שבערב פסח עצמו אין לעשות זה ובפרט באופן המתאים, מפני טרדות החג – יעשו את הסיום ברבים בימים הסמוכים לערב פסח (יום הולדת של הרמב"ם), בהתאם לתנאי המקום כו'.

(בשולי השיחה צוינו מקורות לפוסקים (ש"ך ותורת-חיים) המאפשרים החיית היום כדי לעורכו ברב עם וכו').

הערכות מבעוד מועד

בהתקרב עת סיום המחזור הראשון של לימוד הרמב"ם עורר הרבי (ו' באדר תשמ"ה – 'התועודיות' תשמ"ה כרך ב עמ' 1304 ואילך) על דבר ההכנות הנדרשות לזה, וכה אמר:

יש להשתדל שיערכו "סיומים" על לימוד הרמב"ם בכל מקום ומקום. וכמה אופנים בה:

(א) לערוך "סיום" בכל מקום שהיו על-כל-פנים עשרה לומדים, ומקומות שמספר הלומדים היו פחות מעשרה – יצטרפו יחד עם מקום אחר, כך שעריכת ה"סיום" תהיה במעמד עשרה מלומדי

ניצוצי רבי

הרמב"ם, ובאופן זה יערכו "סיומים" במקומות רבים, אף שמספר המשתתפים בכל "סיום" לא יהיה גדול במיוחד.

(ב) לערוך "סיום" מרכזי בצירוף ובהשתתפות כולם יחדיו "הנה מה טוב ומה נעים שבת אחים גם יחד", ובפרט בנוגע ללימוד התורה, והלכות שבתורה על-ידי זה שכולם יתאספו במקום אחד (כפי שיחליטו על-פי דעת הרוב או דעת כולם), ושם יערכו את ה"סיום" ברוב פאר והדר, "ברוב עם הדרת מלך".

...ומובן שיש לעסוק בהכנות המתאימות – "הכנה רבה" – מבעוד מועד, ולעשות את כל העניינים בסדר מסודר, ובפרט כשמדובר אודות "סיום" דלימוד הרמב"ם – כידוע גודל החשיבות ותפיסת-מקום לעניין של "סדר" ובמיוחד בספר ה"יד".

"בשטורעם" יותר מאומות העולם

באותה שנה מלאו שמונה-מאות וחמישים שנים להולדת הרמב"ם. הדבר צויין בהגיגות שנערכו במדינות שבהם חי הרמב"ם ופעל – מצרים, מרוקו וספרד. הרבי ביקש לנצל הדמנות זו להתעוררות נוספת בעריכת ה"סיומים" (שם עמ' 1307):

עניין הנ"ל בקשר ליום הולדתו של הרמב"ם צוין על-ידי אומות העולם מתוך "שטורעם" ופרסום הכי גדול, תוך כדי הזמנת מלכים ושרים, וברוב פאר והדר... הרי עובדה זו (שהדבר צוין על-ידי אומות העולם) מדגישה ביותר וביותר את גודל הנחיצות וההכרח שבני-ישראל יעשו "שטורעם" הכי גדול בקשר להרמב"ם, באופן שלא בערך כלל וכלל לגבי מה שעשו אומות-העולם:

רחמנא ליצלן אם משהו יכול לחשוב: ראו מה שעשו גויים לכבודו של הרמב"ם באותם מדינות שבהם רדפו יהודים ויהדות... ואף-על-פי-כן, כעבור שמונה מאות וחמישים שנה אינם שוכחים לציין את יום הולדתו של הרמב"ם, להגדיל ולפרסם את שמו וייקר תפארת גדולתו" בכל העולם כולו, ובהדגשה – שהמדובר אודות יהודי ששמו היה כך וכך, ודירתו (באופן ארעי או אפילו יותר מאשר ארעי וכו') היתה במקום זה, וכל שאר פרטי

הדברים דימי חיינו; ולעומת זאת – מה עשו בני-ישראל...

"סיבה הכי גדולה וחשובה"

עד כדי כך ייחס הרבי חשיבות לעריכת ה"סיומים" עד אשר בהתועודות שנערכה ביום י"א בניסן תשמ"ה (יום הולדתו הפ"ג), התבטא ('התועודיות' תשמ"ה כרך ג עמ' 1697):

בנוגע להתועודות זו אין צורך בטעמים והסברות, שכן ישנה סיבה הכי גדולה והכי חשובה "גמרה של תורה": ב"יא ניסן בשנה זו סיימו רבים (עשרות, מאות ואלפים) מישראל את המחזור הראשון דלימוד "משנה תורה" להרמב"ם בשנה אחת (ג' פרקים ליום), ולכן מתכנסים יחדיו לערוך "סיום" על ספר הרמב"ם ולעשות "סעודת משתה לגמרה של תורה"... הרי זו סיבה הכי גדולה שאין למעלה ממנה, להתאסף יחדיו ולערוך "סיום" על הרמב"ם, ובאופן ד"מתכיפין התחלה להשלמה" – להתחיל מיד את הלימוד דמחזור השני.

מעלת ההשתתפות בסיומים

בהזדמנות אחרת (שבת-קודש פרשת בהר-בחוקתי תשמ"ה 'התועודיות' תשמ"ה כרך ד עמ' 2071) הטעים הרבי, כי גם אלה שאינם משתתפים במסלול של ג' פרקים ליום, מכל-מקום ישתתפו ב"סיום" הלימוד של מחזור זה:

גם אם מאיזו סיבה שתהיה אינם לומדים ג' פרקים ויום, כי אם פרק אחד או בספר המצוות, ואפילו אם עדיין לא התחילו ללמוד רמב"ם – יכולים וצריכים גם הם להשתתף ב"סיומים" על הרמב"ם, כי:

לכל לראש – ישנו עניין להשתתף בשמחתו של חבירו, ועל-דרך משל ההשתתפות בשמחת נישואין של אחיו, שכן, אף שהחתונה שלו היתה לפני כמה וכמה שנים, או שעדיין קטן הוא שאין לו דעת ואינו שייך עדיין לנישואין – מכל-מקום, משתתף אף הוא ושמה ורוקד בשמחת נישואין של אחיו, כאילו היתה זו שמחה שלו; ודוגמתו בנידון-דין – ההשתתפות בשמחה של אותם יהודים שלמדו וסיימו את ספר הרמב"ם.

ובפרט שעל-ידי השתתפותו נוסף עליו בעניין